

"אמר רבי פרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של צדיקים גמורים, ואחד של רשעים גמורים, ואחד של בינונים. של צדיקים גמורים - נכתבים ונחתמים לאתרו לחיים, של רשעים גמורים - נכתבים ונחתמים לאתרו למיתה, ובינוניים - תלויים ועומדים מראש השנה עד יום הכפורים. זכו - נכתבו לחיים..."

(ראש-השנה טז ע"ב)

"ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ד' אלוסיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום. וביאר הספורנו: 'הביטה וראה שלא יהיה ענינך על אופן בינוני - כמו שהוא המנהג ברוב - כי אמנם אני נותן לפניכם היום ברכה וקללה, והם שני הקצוות וכו'..."

יסוד חשוב למדים כאן על פי פירוש הספורנו. **התורה מלמדת שלא להיות בינוני, לא לחיות באופן של חציו לכאן וחציו לכאן, אלא לשאוף לשלמות בכל מעשינו.** וכדברי ה'ספרי' כאן שהדגיש את השייכות שבין הנאמר בפרשתנו לנאמר בפרשת ניצבים 'ובחרת בחיים', דהיינו: אין הכוונה רק כפשוטו, לחיות, אלא לבחור שלא להיות בינוני, לא לפסוח על שני הסעיפים, מכוח מעשיך ועבודתך תגיע אל החיים השלמים.

יסוד חשוב זה נאמר גם בגמרא בנוגע ליום הדין הקרב ובא עלינו לטובה, 'בינוניים תלויים ועומדים מראש-השנה ועד יום-הכיפורים, זכו - נכתבים לחיים'. וביאורו: בעשרת ימי תשובה אדם יכול להכריע את גזר דינו לטובה ע"י תוספת מצוות ומעשים טובים...**הקב"ה חפץ כי האדם יכריע את גורלו ודינו על פי מעשיו וצדקותיו לטובה, שהאדם עצמו יפעל ויבחר בחיים, ולא ישאר בגדר של בינוני...**

(הרב אברהם שפירא זצ"ל, שיחה לפרשת ראה)

"תנא, רבי יוסי הגלילי אומר: צדיקים - יצא הטוב שופטן...רשעים - יצא הרע שופטן...בינוניים - זה וזה שופטן..."

(ברכות סא ע"ב)

"צדיקים - יצא הטוב שופטן" - רצונו לומר: מנהיגן, ורצונו לומר שכל מחשבה ועצה - הוא הכל ממנו, וברשעים להיפך, ובינוניים מזה וזה..."

(ביאורי הגר"א על אגדות הש"ס, דף מא ע"א)

"...יש להבין מה הענין הזה שאמרו חז"ל שאם נמצא רובו זכויות צדיק ורובו חובות רשע, מחצה על מחצה בינוני. אם נימא (= נאמר) דההערכה היא על פי המעשים עצמם - נמצא שהדבר מתחלף משעה לשעה, שבשעה זו הוא צדיק, לפי שעשה מצוה אחת, ואחר כך התגבר יצרו ועשה שתי עבירות נעשה רשע, או אם עבר עברה אחת יעשה בינוני. אבל הענין הוא ששני כוחות יש באדם: כח טוב וכח רע. יש מי שהסתגל-לעצמו שפח הרע שלו אין בו כח בו כי אם להיות מיעוט, וכח הטוב יש לו זכות להיות הרוב אצלו, ואז כל כמה שפח הרע שלו יתגבר - לא יוכל להתגבר להעשות הרוב, וכל פעם שמתגבר הרע - לעומתו מתגבר הטוב להיות הרוב. ויש גם בהיפך, שפח הרע יתגבר אצלו ויהיה הוא תמיד הרוב אצלו, ועל כן בכל מה שהטוב מתגבר - לעומתו מתגבר הרע להיות הרוב. ויש ששני הכוחות שוים אצלו ואין למו הכרעה, ובשעה שהטוב מתגבר הרע מתגבר כנגדו ושניהם שומרים על שיווי המשקל.

ולכן מי שהגיע בתכונתו למדרגה שיהיה הטוב המתרבה בו הוא צדיק, אף על פי שבנדאי חייב לעשות תשובה על כל חטא וחטא - זהו מה שנוגע לפרטיות הדבר, אבל אם באים לדון עליו לאיזה סוג הוא שייך...הדין נותן שהוא צדיק, ומי שהגיע בתכונתו להיות רובו רע - מקומו בסוג הרשע...וכן מי שהוא מחצה על מחצה הוא בינוני...אלא שבעשרה ימים שבין ראש-השנה ליום-הכיפורים אם הוא עושה תשובה, על כל פנים על איזו עברות, ומגיע להיות בתכונה שהטוב הוא רוב אצלו – אז נחתם לחיים..." (הרב יעקב משה חרל"פ, מי מרום, ז; שיח-שיט)

"...וכזה ביאר מרן זצ"ל מסוכטשוב את המאמר: 'רשעים גמורים נכתבין ונחתמין', היינו חלק הרשע שבקרב נכתב למיתה, היינו לביטול גמור..." (הרב אריה צבי פרומר מקוז'יגלוב, ארץ צבי, מועדים, עמ' יא)

"...כל נפש אנושית מורכבת ממארג רחב של רכיבים, חלקים טובים וצדיקים, חלקים רעים ורשעים, וחלקי-ביניים. בראש-השנה החלק הצדיק והטוב שבנו נחתם לחיים טובים ומקבל תוספת חיים אלוקית, לעומת זאת, החלק הרע שבאישיות, כגון גאווה כעס, ועברות, נידון למיתה. כלומר: ד' יתברך מחליש את כוחו ומבטל את התוקף הקיים בו...כוחות הביניים שבנו, שהם חצי חצי, שאינם טובים ואינם רעים, כגון אלה השייכים לתחום החולין, נבדקים בקמים אלו. אם הם נרתמו לקדושה, הם דונו לחיים..." (הרב יהושע שפירא שליט"א, שיחה באתר ישיבת רמת-גן)

"שמעתי מפי הרב החסיד המפורסם החכם האמיתי מו"ה זאב וולף זללה"ה מז'יטאמיר שאמר, כמדומה בשם הרב החסיד המגיד מו"ה דובער (- המגיד ממעזריטש) וזו לשונו: היות שהאדם עובד לשני אדונים, וכמו שאמרו חז"ל 'בינונים - זה וזה שופטין', פעם עובד ליוצרו ופעם ל'יצרו, ואינו יכול לדון בנפשו במה הוא דבוק יותר, אם להקמין ואם להשמאל. והבחינה לזה שידע אדם בנפשו באיזה דרך קשורה נפשו יותר - זה ידע בהרהוריו בעת הפנאי, אם הרהוריו בדברי תורה-ידע שנפשו אינו נפרדת מן התורה, וכן להיפך, וביותר בעת משכבו לישון, שאז דעתו פנויה ביותר, יראה במה הוא מהרהר, בזה ידע איזה דרך אהוב לנפשו יותר" (אור המאיר, רבי זאב וולף מז'יטומיר, ליקוטים)

"כשם שצריכים להעלות את המדות והמחשבות הרעות לשרשן, כדי לתקנו ולמתקן, כן צריכים להעלות את המדות והמחשבות הקטנות - אף על פי שהן טובות, אבל אינן במעלה גדולה ומאירה - למקור שרשן, ולהאירן באור של גדלה. וכשם שמועילים לעולם פלו בעלית המדות והמחשבות הנפילות, כך ויותר מועילים ומטיבים לעולם על ידי העלאתן של המדות והמחשבות הקטנות כשעולות לאורה גדולה. ומדה זו, של העלאת דברים קטנים לגדלות, אינה פוסקת בכל עת ובכל שעה, והיא התשובה הגמורה, שצדיקים גמורים באים על נדה להיות עולים במעלות בעלי תשובה" (הראי"ה קוק, אורות התשובה, יד; א)

"...וגש לכל אדם לחפש ולפשפש במעשיו ולשוב מהם בעשרת ימי תשובה, וספק עברה צריך יותר תשובה מעברה ונדאית..." (שולחן-ערוך אורח-חיים תרג, ברמ"א)

"...האמת כי בלי אהבה אי אפשר לשוב. רק דכתיב 'אהבם נדבה' ופירש רש"י ז"ל שאף שאין ראויין אתנדב לאהוב אותם. והוא דבר פלא, איך שייך נדבה לאהבה? איבארא שגם על זה יש משפט ומידה במידה. מי שמקרב עצמו אף שאינו יודע איך, רק מגעגע לשוב להשיי"ת ומתנדב עצמו אף שאינו יודע איך להתקרב - כמו כן השיי"ת מתנדב לאהוב אותו..."

(רבי יהודה לייב מגור, 'שפת אמת', לשבת תשובה תרל"ד)

"...וכשאדם מרגיש פחד, עלבון פנימי, טומאת גויה ונפש, צריך הוא לדקדק בכל יכולתו בכל צדדי החסרון שלו ולתקנם. ולא יעסוק בזה באופן שטחי, כי אז יוסיף ירידה על ירידתו, כי-אם בעיון חודר ובאומץ רוח טהור"

(הראי"ה קוק, אורות התשובה, יד ; כט)

"על כל המקומות שחיי האדם ההפריים וההקנשיים מתפשטים שאין שם ישוב שכלי ברור מתפשטת הממשלה הדמיונית, שהיא יוצרת לה צלמי בלהות. אמנם, אם האדם יוצא ידי חובתו לעמול בכל כוחו במקצועות שיגדו מגעת שם לבוא להסתכלות בהירה- מועלת הבהירות הזאת למשוך קו של יושר גם במקומות שהדמיון לבדו עושה שם את ציוריו, וההשערות נהיות שם לדברים מאושרים, מנשבי הנפש, ובוגי עולם הרוחני של האדם... על כן אין לו לאדם כי אם להיות תמיד... להיות ידיו ולבו נתונים לתורה וחכמה..."

(הראי"ה קוק, שמונה קבצים, ו ; קט)

"...כתוב 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב' (ויקרא כג), וכי בתשעה מתעניין? והלא בעשרה מתעניין! אלא לומר לך- כל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאלו מתענה תשיעי ועשירי..."

(ברכות ח ע"ב)

"תוכן התשובה הוא בשני ענינים: להשיב את אבדת רגשותיו הטובות שנפרצו גדריהם, ולזאת תועיל הפרישות מההנאות החומריות ודרכי העולם, שיתבונן בדרכי המוסר והעבודה ליסר נפשו באהבת השם יתברך וינאטו. והשני הוא ההרגל, להתרגל בפועל וללכת בדרך טובים, שלא להמשך אחר תאוותיו שלא כדרך ד', וזאת התשובה נשלמת ביחוד דווקא בהיותו עסוק בעניני העולם ותאוותיו החומריות לפי המידה הנאותה. ובהיותו מתרחק מדרכי העיון וחי ההתבודדות ובכל זאת לא תסור ממנו תופתו לפרוש מכל דבר שלא פתורה- זאת היא השלמת התשובה, שתוסיף תת כח אל התשובה העיונית לרומם מעלתה. על-כן ערב יום-הכיפורים גם כן מעותד ומוכן הוא לתשובה, אבל תשובתו היא התשובה המעשית ההרגלית, דומה לדברי חז"ל 'באותו פרק באותו מקום' כו' (יומא פו ע"ב). על-כן תיגמר תשובתו דווקא על-ידי אכילה, ושתיה, והשתתפות בעסקי חומריות, ועם כל זה תהיה הכל פתורה וכמצנה. על-כן 'כל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאלו מתענה תשיעי ועשירי', שבזה הוא מרומם גם-כן את תשובתו שבעשירי. כי בהישארה רק עיונית, לא תגיע לתכליתה, כי-אם בהיצרפה למעשה" (הראי"ה קוק, עין איה ברכות, א ; קג)